

קהל מאסף

▲
ליברמן בביקור
במפעל ביטחוני
בשדרות
צילום: אריאל חרמוני,
משרד הביטחון

לשורת הצהרותיו הלוחמניות של שר הביטחון ליברמן יש קהל יעד ברור: הדור הצעיר של דוברי הרוסית, שבניגוד להוריו נוטש את מפלגת המגזר

שירת אביטן כהן

הוא יוצא נגד רכנים, יוזם הפגנות בשבתות נגד אכיפת חוק המרכולים, מקדם את חוק עונש מוות למחבלים שספק אם יהיה אפשר ליישמו, ומורה להחרים את יהונתן גפן בגל"צ אחרי שהשווה בין עאד תמימי לאנה פרנק. לאחר שהסקרים אינם מנבאים לו טובות, שר הביטחון אביגדור ליברמן איננו מחמיץ הזדמנות לעלות לכותרות בשיטת "הקצן ככל יכולתך".

כאשר על הימין הביטחוני אמון נפתלי בנט ואת תחום דת ומדינה תפס באופן כמעט הרמטי יאיר לפיד, יו"ר ישראל ביתנו מנסה לחזור לקהל הישן ולבסיס היציב שלו – עולי בריה"מ לשעבר. מי שהגיע בשיא פריחתו ל-15 מנדטים, שהורכבו במחציתם גם מקולות של ישראלים ותיקים, מסתער בשלב הזה על הגרעין הקשה של מצביעיו. המטרה היא להגיע לבחירות הקרובות כשהוא לפחות שומר על כוח, וברוך למטרה הזו כל האמצעים כשרים.

"הסיטואציה פשוטה", אומר גבי וולפסון, הכתב הפוליטי של אתר Newsru. "ליברמן מנהל שני קרבות ברזומנית, האחד מול יש עתיד כדי לזכות בקולות החילוניים, וקרוב שני מול הליכוד והבית היהודי כדי לזכות בקולות הימנים. בבחירות האחרונות כל הקולות שלו היו רוסיים, ועוד רבע מנדט של קולות ישראלים. הוא מנסה לשמר את הבסיס הרוסי ולהחזיר את הקולות שברחו ממנו מאז 2009 לליכוד ולבית היהודי. כדי למשוך את החילוניים הוא מתחרה בלפיד על הבכורה במאבק נגד חוקים של כפייה דתית, וכדי למשוך את הימנים הוא מביא את חוק עונש מוות למחבלים. הוא אומר שהוא הימין הפרגמטי השפוי, ימין חילוני. אין לו היום נישא משלו, והוא מחפש אחת להיכנס אליה".

אלכס סלסקי, מנכ"ל תנועת ישראל ביתנו העולמית, איש חבר הנאמנים של הסוכנות היהודית ומרצה לפוליטיקה ותקשורת במכללת הרסה בירושלים, איננו מכחיש כי ליברמן פועל במטרה לחזק את הבסיס האלקטורלי שלו.

"כל פוליטיקאי פועל למען בוחריו כדי להגדיל את כוחו, אבל יש כאן גם דברים עקרוניים. חוק עונש מוות למחבלים היה במצע שלו בבחירות האחרונות, ושמירה על הסטטוס-קוו היא לא דבר חדש אצלו".

בריאיון ל'מקור ראשון' בשבוע שעבר אמר ליברמן ליוחאי עופר ואריאל כהנא: "עשינו סקר עומק שלנו, מה שאנחנו עושים פעם בשנה (...). ואנחנו עומדים על לפחות תשעה מנדטים". אולם הסקרים האחרונים שהתפרסמו בכלי התקשורת השונים העניקו למפלגה בין חמישה לשבעה מנדטים, והדבר מכניס את ליברמן למרוץ שסופו ככל הנראה בעוד שנה בקפילות. על פי הערכות המקובלות, הקול הרוסי מונה כיום כ-16 מנדטים. בזמן שהדור המבוגר עוד שומר אמונים לליברמן, הדור הצעיר מתפזר בין הליכוד, יש עתיד, מרצ והבית היהודי.

כעת פונה ליברמן לבסיס האם שלו במטרה להביא אליו גם את מי שטרם הצביעו לו – הדור הצעיר. בהנחה שמאגר המנדטים המבוגר הולך ומידלדל עם השנים, חסרה לליברמן השלמה שתרחיק אותו מסף אחוז החסימה.

העיתונאית לילי גלילי, מחברת הספר 'המיליון ששינה את המזרח התיכון' על העלייה מברי"מ לשעבר, אומרת כי העולים אינם נתונים בכיסו של ליברמן, ולכן הוא נאבק על לבם מול המפלגות האחרות. "אין מיליון ורבע איש שהם מקשה אחת, יש פיזור של רפואי הצבעה", היא מסבירה.

לילי גלילי, עיתונאית: "חוק המרכולים מחזיר

את ליברמן לשיח. הוא לא יכול לפתור את

הבעיות הגדולות כמו נישואים אזרחיים, אבל

לריב עם דרעי זה מצוין בשבילו"

"בשבת האחרונה היה זה ליברמן שהודרו לצאת לשטח וגנב ללפיד את ההצגה. פחות טבעי ששר ביטחון יוצא לשם, אבל הוא עשה את זה כי הוא נאבק על הצעירים. הדור המבוגר לא ילך עם לפיד".

בהתייחס לפעולות האחרונות של ליברמן מציינת גלילי כי "הוא עושה דברים מורכבים לציבור דוברי הרוסית. מדיניות התגובות הביטחוניות שלו מתונה, ומצד שני הוא נטפל לערביי ישראל. מבחינתו זה טוב מאוד. זה משמר את הפרופיל הימני שלו, ומשמר את המתח המובנה בין הציבור הרוסי לערבי".

גלילי גם טוענת כי אף שהדיי-איי של ליברמן הוא דווקא נגד מחאות, להפגנה האחרונה באשרוד הוא הגיע ראשון, הרבה לפני לפיד, כדי לתפוס את מקומו בשיח נגד הכפייה הדתית. "חוק המרכולים מחזיר אותו לשיח כי הוא לא יכול לפתור לציבור הרוסי את הבעיות הגדולות כמו נישואין אזרחיים בארץ, אבל לריב עם דרעי זה מצוין בשבילו. תמיד זה היה כך. אני לא יודעת מה זה ייתן לו בסקר שיערך בעוד שבועיים, אבל אני מעריכה באחריות שהוא לא הולך להיעלם".

המקפצה שהכיזבה

בסקר שערך השבוע אתר Newsru נראה שליברמן דווקא פעל נכון והוא מתחזק. "ערכנו סקר על רקע הבלגן סביב חוק המרכולים, והוא הראה קריסה מוחלטת של הליכוד, כשלפיד וליברמן הם המרוויחים הגדולים", אומר וולפסון. "כל הסקרים מעניקים לו חמישה-שישה מנדטים, אבל גם אם הוא יזכה בשישה מנדטים מצנו לא יהיה פשוט. הפעם הוא עשה תרגיל וקיבל את משרד הביטחון, בפעם הבאה הוא לא יוכל לחזור על זה".

ח"כ עודד פורד מישראל ביתנו מוחה על מסגור ההתנהלות של יו"ר מפלגתו כפוליטי בלבד. "התגובות שלנו הן אותו

דבר לכל אורך הדרך, בקואליציה ובאופוזיציה. חוק עונש מוות למחבלים מופיע בסעיף מפורש בהסכם הקואליציוני, וביקשנו לממש את ההסכם. יתר הדברים שאת מתארת הם תגובות להפרות בוטות של הסטטוס־קוו; גם על חוק המרכולים הודענו מראש שנתנגד, וכך עשינו. באשדוד יש הפרה בוטה של הסטטוס־קוו כשהעירייה שולחת צווים לסגירת עסקים. אנחנו מדברים על הנושאים האלה כל הזמן. כמו שהשר ליברמן מוחה על כך שמדברים נגד חיילי צה"ל. אלו נושאים שאי אפשר לעבור עליהם לסדר היום. מה רוצים, שנשתוק? יש לנו דרך ואג'נדה ואנחנו מקדמים אותה. אני מופתע שכולם מחפשים פרשנויות במקום לעסוק בעניין עצמו. אנו פועלים כל הזמן ומצליחים להגיע להישגים יפים, גם אם בבחירות האחרונות לא הבאנו 15 מנדטים. פרופ' אשר כהן, מרצה בכיר בפקולטה למרעי המדינה באוניברסיטת בראילן, מגריר את ההתנהלות הנוכחית של ליברמן באמצעות ביטוי שטבע השר אודי אורבך ז"ל: "הצהרות חוק". לדבריו, "מדובר בהצהרות שלא מתכוונים לממש או שידעו שאין סיכוי להעביר אותן, וכל דעיזון הוא לייצר כותרות. ליברמן יודע שמאז ה-15 מנדטים שקיבל ב-2009 הארד־קור שלו הוא יוצא חבר המדינות, אז הוא יוצא נגד מדיניות חרדית. כשהוא קודא להפסיק את השמעת השירים של יהונתן גפן ולקדם עונש מוות למחבלים, הוא יודע שאלה הצהרות חוק".

ליברמן, שדרש לעצמו את תיק הביטחון ביוני 2016 כתנאי לחברתו לקואליציה, חשב כי התפקיד היוקרתי ייתן לו מקפצה במנדטים, ואולי אפילו יחזיר אותו לימי ה-15 העליונים. אולם למרבה ההפתעה הסקרים מוכיחים את ההפך. הנזק שגרמו לו הפרשיות שבהן הסתכסכו חברי מפלגתו טרם תוקן. "אנחנו אומרים שהוא 'שומר על כחו' בסקרים, אבל צריך לשים לב שהוא שר ביטחון, התפקיד הכי יוקרתי ובכיר במדינת ישראל, ולא מצליח לדתרום", אומר פרופ' כהן.

פנייתו של ליברמן לאלקטורט דובר הדו־סית מעוררת מחדש את השאלה אם יש עדיין הצדקה למפלגה סקטוריאלית מסוג זה. ח"כ טלי פלוסקוב מ'כולנו' סבורה שהתשובה שלילית. "אני כאן 27 שנים, וכשאומרים לי שאני לא חלק מהחברה הישראלית אני נפגעת. גם הציבור מבין את זה, ולכן ישראל ביתנו לא משיגה את המנדטים הפוטנציאליים של הקול הרוסי. הילדים שלי שגדלו כאן לא שייכים לקבוצה כזו או אחרת, הם מפורדים בין פוליטיקאים שדואגים להם. אני מאמינה שליברמן יעשה עוד צעדים למען האזרחים הוותיקים, כי הוא מבין שהוא צריך להחזיר את הקולות". יו"ד ישראל ביתנו צריך להגיד תודה לגידי גוב. בתוכנית הרדיו שלו אמר השבוע הזמר הוותיק כי ליברמן הוא "עולה חדש עם מבטא רוסי". הדברים עוררו זעם בקרב דוברי הרוסית בארץ, וכל האנשים שעמם שוחחתי נגעו בנושא מיזמתם.

"העליתי את הדברים שאמר גוב לקבוצה גדולה של 3,000 דוברי רוסית בפייסבוק, והם הביעו שאט נפש", אומרת גלילי. "הם גילו זדהדות עם הגורל הזה, שגם אחרי ארבעים שנה כאן אתה עדיין 'עולה חדש' והמבטא שלך הוא בעיה בחברה הישראלית. ליברמן לא צריך לעשות כעת כלום. כל הקטע בוודאי כבר נמצא באתר 'ישראל ביתנו'. זה שיחק לידיו. הוא צריך לשלוח לגידי גוב לא זד פרחים, אלא חנות פרחים שלמה. הוא החזיר אליו את הבודד הרוסי. המבטא משרת אותו מצוין כי גם לדור החדש יש מבטא. התחושה הזו יכולה להזיז דפוסי הצבעה".

לשאלת ההצדקה של מפלגה שמייצגת את עולי בריה"מ, סלסקי סבור כי דבריו של גוב מוכיחים שבהחלט כן. "גידי גוב, שאני מעדיף אותו, דיבר בולזול על האיש שהוא השני בניסיונו בבית המחוקקים הישראלי, ושכ-26 השנים האחרונות נמצא בצמתים המרכזיים של הפוליטיקה הישראלית, לא משנה אם אתה מסכים איתו או לא, והוא אומר שליברמן עולה חדש ואין לו זכות דיבור? הייתי מאוכזב מאוד לשמוע את האמירה של גידי גוב. כל ראשי הממשלה עד רבין דיברו במבטא הזה. למה לפרס היה מותר? גם פרס היה עולה. בן־גוריון, האבא של האידיאולוגיה שלכם, עלה מאותו מקום ודיבר באותו מבטא. ליברמן הוא שר ביטחון והיה שר חוץ ושר תחבורה ומנכ"ל משרד ראש הממשלה, והוא עולה חדש? הוא צריך להוכיח את זכותו במדינה היהודית? הוא הכי יהודי שיש. הסיפור הזה לצערי הוא הוכחה שאם לציבור שהגיע מבריה"מ לשעבר לא יהיה קול, לא יקשיבו לו".